

Rozdział 1

PAŃSTWOWA STRAŻ POŻARNA w SYSTEMIE BEZPIECZEŃSTWA PAŃSTWA

Państwowa Straż Pożarna jest jedną z podstawowych, obok Pogotowia Ratunkowego i Policji, formacji ratunkowych, które w pierwszej kolejności pojawiają się na miejscu niebezpiecznego zdarzenia¹. W powszechnym postrzeganiu Straż Pożarna działa wyłącznie wtedy, kiedy istnieje zagrożenie pożarowe jednak jest to także formacja ratunkowa. Oznacza to, że w ramach swoich zadań Straż Pożarna udziela pierwszej pomocy szczególnie wtedy, kiedy ma do czynienia z urazami czy obrażaniem będącymi konsekwencjami wypadków.

1.1. Historia Straży Pożarnej w Polsce

Pożary są nieodłącznym elementem życia społeczności. Już w dawnej Polsce pożary niszczyły dobytki wielu osób. Największe straty dotyczyły mieszkańców największych ośrodków miejskich, którzy to zajmowali się handlem i rzemiosłem. Często skutkiem pożarów było bankructwo nie tylko całej społeczności, ale też całego miasta. Skala była tak ogromna a to ze względu na to, że prawie całe budownictwo zarówno sakralne jak i mieszkalne czy obronne było wznoszone w drewnie. Tak było do XIV wieku². Dopiero od XV/XVI wieku zaczęto wznosić obiekty z kamieni czy cegły, które już nie były tak łatwopalne.

Tego typu wydarzenia stanowiły poważny problem. Dlatego też stosunkowo szybko podjęto działania mające na celu przeciwdziałać tym niebezpiecznym sytuacjom. Władze miejskie zdecydowały się na uchwalenie porządków ogniowych³. Były one wzorowane na przepisach pochodzących z Europy zachodniej. Nie były one jednak wystarczającą formą zapobiegania pożarom, ponieważ określały jedynie różne formy zabezpieczenia przed pożarami. Porządki ogniowe wskazywała na to, w jaki sposób powinna przebiegać akcja gaśnicza, jakie są sposoby alarmowania, w jaki sposób miasto powinno być zaopatrzone w wodę, sprzęt czy budownictwo ogniotrwałe. Tego typu rozwiązanie zostało wprowadzone w wielu polskich miastach, jednak

¹ B. Bieś, Z. Mazur, *Pierwsza pomoc przedlekarska. Poradnik*, Tarbonus, Warszawa 2006, s. 5.

² J. Drzewiecki, *Zarys dziejów pożarnictwa w Polsce*, Centralne Muzeum Pożarnictwa, Mysłowice, 2010, s. 7.

³ Tamże, s. 8.

w dalszym ciągu bazowało na samych mieszkańcach – do XVIII wieku to sami mieszkańcy musieli samodzielnie gasić pożary.

1.3. Hierarchia i struktura organizacyjna Straży Pożarnej

Warto tutaj też wskazać na strukturę działania Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Jest on zorganizowany na trzech poziomach: powiatowym, wojewódzkim oraz krajowym. Podstawowym ogniwem funkcjonowania KSRG jest powiat. Na poziomie powiatowym wykonuje się wszystkie podstawowe zadania systemu, związane z obszarem powiatu. Na tym poziomie system tworzą następujące podmioty:

- 1) komenda powiatowa (miejska) PSP,
- 2) jednostki ochrony przeciwpożarowej mające siedzibę na obszarze powiatu włączone do systemu, a przede wszystkim JRG PSP, oraz
 - ochotnicze straże pożarne,
 - zakładowe straże pożarne,
 - zakładowe służby ratownicze,

Widać tutaj, że struktura PSP jest oparta na swego rodzaju decentralizacji jak i kolegialności. Jednostki wojewódzkie jak i powiatowe składają się z indywidualnych jednostek ratowniczo-gaśniczych. Jednocześnie bez względu na podział, struktura Państwowej Straży Pożarnej jest dostosowana do kompleksowego wykonywania zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej jak i zapewnienie bezpieczeństwa na innych obszarach funkcjonowania państwa.

1.4. Kompetencje i zadania

Do zadań Państwowej Straży Pożarnej zgodnie z Ustawą należy: rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń; organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń; wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze; kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności; nadzór nad

przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych; prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności⁴.

Ponadto warto tutaj też wskazać na szereg zadań i kompetencji, jakie stoją przed Państwową Strażą Pożarną w kontekście tego, iż jest ona organizatorem Krajowego Systemu Ratowniczego. Niniejsze kompetencje i zadania zostaną przedstawione w tabeli 2.

Wielowymiarowość działania Państwowej Straży Pożarnej jest widoczna także w zadaniach tej formacji. Oprócz wyżej wskazanych form funkcjonowania warto także wskazać na zadania PSP w zakresie Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego Organizacja walki z pożarami i innymi klęskami żywiołowymi oraz w zakresie ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego i medycznego obejmuje również takie procesy jak:

- 1) ujednoczenie zasad powiadamiania i dysponowania podmiotów systemu oraz podmiotów współdziałających z systemem,
- 2) ujednoczanie metodyki ostrzegania i informowania ludności o aktualnych i prognozowanych zagrożeniach oraz kierunkach i zasadach ewakuacji podczas prowadzenia działań ratowniczych,

1.5. Wnioski

Jak zauważono w powyższym rozdziale Państwowa Straż Pożarna stanowi nieodłączny element systemu bezpieczeństwa całego kraju. Ponadto według ukazanych zadań, czy innych elementów można zauważyć, że obok Pogotowia Ratunkowego i Policji jest ona odpowiedzialna za bezpieczeństwo w najszerszym zakresie ze wszystkich i pełni bardzo istotną rolę w całym systemie.

⁴ Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 roku o Państwowej Straży Pożarnej (Dz.U. z 2017 r. poz. 1204).